

בין גל לגל

עלון שדות ים 1951 יט אלול תשפב, 15.09.2022

נינה ניר 1945-2022

הספד הקיבוץ לנינה ניר ז"ל

כרמל, אשל, אודי, ליאור, ילדיה של נינה ומשפחותיהם, חגית אחותה, הנכדים, מקורבים וחברי משפחה, חברים וחברות קיבוץ שדות ים

אנו נפרדים היום מנינה ניר

ואפתח בקטע מתוך השיר "מתבודדת" שנינה כתבה בתקופת הקורונה:

"ישבת באותו החרר כל הזמן
דרך החלון המטרי טורביס החייס
כאז בסרט
טונת הקיף התחלפה בסתיו
פרחים הפכו לתראזיס
תראזיס נושרים על הרשא
טפיס טס הרוח אל הארפסת
הטזיס טנקייס
הבתיס טטיריס
טס החייס טטיריס
נכנסו לקופסא
הטולס נשאר מחוץ לקופסא
כי המקוס לא הספיק..."

נינה נולדה ב 19/8/1945, י' באלול, בשכונת הדר שבחיפה, לאביה סניה, שניאור, שעלה מרוסיה ואימה רחל שעלתה מדנציג גרמניה, אחות קטנה לחגית הגדולה ממנה בשמונה שנים וחצי. כשהייתה בכיתה א' עברה המשפחה לרוממה, "אז שכונה חדשה בגבעה משופעת פרחי בר, אך ללא בתים ועצים", כפי שסיפרה בעבודת שורשים והוסיפה- "ברוממה התפתחה בי משיכה עזה לטבע ומאוחר יותר לאומנות ולמוזיקה", אהבות שימשיכו וילוו אותה לאורך חייה, בנוסף לתחום הספורט שהיה קרוב לליבה. הוריה היו מורים לחינוך גופני ונינה התאמנה מגיל 12 בשחייה ב"הפועל" חיפה והשתתפה בתחרויות, כולל צליחת הכנרת וצליחת שבי ציון ליד נהריה.

נינה למדה בבית ספר "לאו בק" וטרם הצטרפה לתנועת הנוער הייתה חברה בקבוצה סודית של בני גילה בשכונה, נפגשנו על יד המערה או עץ החרוב. בגיל הנעורים הצטרפה לתנועת הנוער "המחנות העולים" בידיעה שתגיע להגשמה בקיבוץ. במסגרת הנח"ל נשלחה להדרכה בתנועה בירושלים ולאחר שנה הגיעה יחד עם חברי גרעין "נתיב" לקיבוץ רגבים, שם הכירה את בעלה לעתיד יצחק- שחה. הם נישאו שנה לאחר מכן ועברו לקיבוץ שדות ים, בשל אהבתו של שחה את הים. נינה האמינה בדרך החיים ובאידיאולוגיה של הקיבוץ, אהבה את הקיבוץ ואהבה לספר על הקיבוץ. עם הגיעה לשדות ים החלה לעבוד בנוי יחד עם חיים חורב ואורי ארצי. הייתה מחוברת לטבע, לעצים ולצמחים. "אפליקציה להגדרת צמחים" כדברי ילדיה, שהיו שולחים לה תמונות צמחים שצילמו בטוילים כדי שתזהה ותגדיר, מומחית במיוחד לשמות מסובכים של עצים.

"אני די מרוצה מהתנאים בחוות בודדים" המשיכה וכתבה בשיר-

"אמכרה לביתי יש לי צל אמך האכנף
אמטרה- אלהי ציה צהובה
ואדרוס- קיטליה (ט האלפון)
צל אל חסר
אני אוספת טרטים ותראזיס אסררת
אותס בסאי נצריס,
אופלת ריאונים וחרוביס".

לנינה ושחה נולדו ארבעה ילדים: כרמל הבכורה, אשל, אודי וליאור הצעיר. את השניים הגדולים, סיפרה לילדיה, הביאה מבית היולדות הישר אל בית התינוקות והייתה מגיעה לבקר רק כשהיה מותר.

נינה למדה חינוך והוראה באורנים, גרפיקה ותולדות האומנות. לתקופה קצרה לימדה ילדי כיתות א-ב, אך מיהרה לשוב לעבודה בנוי. בהמשך למדה ספרנות והייתה ספרנית של מקהלת ראשון ומאוחר יותר הקימה את ספריית הילדים בשדות ים, שם עבדה עד ליציאתה לפנסיה. דורות של פעוטות וילדים היו מבקרים בספרייה שבמקלט, מעיינים ומעלעלים, קוראים ושואלים ספרים, ולפעמים יושבים בשקט ומציירים. אהבתה לטבע, לאומנות ולמוזיקה ליוו אותה לאורך חייה. אחד מתחביביה היה ציור וגרפיקה. נינה עיצבה את מודעות חגי הקיבוץ, וזו שעיצבה את לוגו של "אמבר". משך כל השנים עסקה נינה במוזיקה- מעל 20 שנה השתתפה בחזרות ובהופעות של מקהלת "הקיבוץ המאוחד" בניצוחו של יהודה אנגל, בקול הסופרן שלה. היא ניגנה בחליל, בפסנתר, באקורדיון ולמדה לנגן על גיטרה. היא הייתה מגיעה לבתי התינוקות ולבית הסיעודי לנגן בחליל לתינוקות ולקשישים להנאת השומעים. נינה אהבה טבע וטיפלה בגינות הנוי של חברי הקיבוץ, אהבה לטייל והייתה נוסעת לטיולים עם שחה ברחבי הארץ ובעולם וגם עם הלומדים במרכז מיר"ב.

גם החיבור לספורט ולשחייה נמשך-
"טס אספה ושנורקל- אל הסלטים ובחכרה.
טס כובט ואשקפי שא- האיכה טל החוף.
טס אופניים (האון האופים וקסרה) -
אהשטר אהורשת ה-סד ובחכרה".

ילדיה מספרים על אישה צנועה שהסתפקה במועט ואהבה דברים פשוטים- להמעיט בקניות ולצרוך יד שנייה וגם יד שלישית. ארוחת ערב של סלט, חביתה וגבינה הייתה עדיפה עליה מיציאה למסעדה וארוחה ליד מדורה על החוף עשתה אותה מאושרת. צמחונית שאוהבת דג וול-דן על האש.

"הדבר הדומיננטי הוא משלוחים"
 היא כותבת בשיר

"פסס אלוח היה פינק
כסת הוא חוט שררה
אני אקבלת באלוח דג אמנון ואפונה
אכניס ותשבצים
ספרים אין צורכ אלוח
יש לנו ספריית חוף נהדרת:
ספרות טברית, ספרות כאלית,
אילונים, אטלסים, אתכונים,
ספרי הדרכה:
כיצר להיות בטואס הטה
כיצר להיות יפים יותר
בראים יותר, הטובים יותר,
טקנים יותר
ג'אוי נאות: אני קוראת ספרים
שבתקופה שפויה לא הייתי אריאה אהארץ..."

נינה אהבה לקרוא ספרים וגם "לאישה", מומחית לחידוני על, תשבץ לבן ותשבצי היגיון. אהבה גם לצפות תכניות טלוויזיה על אנשים שחיים במנותק מהחברה:

"אני אוארת איך לחיות הרחק
מהציביליזציה, מה אופאים אהרונים וטירי,
איך חיו פטס בשטט וכיכר אפשר
לטייל סביב העולם ברכבת,
לטהור ששטה אכזרי זמן בשטה אחת!"

ואהבה לצפות שוב ושוב בסרט "הנשיא מאוהב".

לנינה שמונה נכדים: רותם, נועה, רביד, נבו, לי, שי, גבע ויפתח. הייתה סבתא מסורה ויצירתית, שלא נבהלת מלכלוך והייתה מבלה עם הנכדים בטיולים, בים ובבוץ, בציור בגואש ובעבודה בעיסת נייר. בסוף אוגוסט היו מגיעים הנכדים לקייטנת "קייטנינה". סבתא משקיענית, שמבלה עם נכדיה במשחקי קופסא, עבודה עם בצק ופעילות בגינה. לנינה שלוש כלות: חיה, הגר ומעיין, ואלי בן זוגה של כרמל. כולם קשורים אליה ואוהבים אותה. היה לה קשר טוב עם כולם לאורך השנים.

עד סוף 2019 הייתה בריאה ואז החלו להגיע מחלות בזו אחר זו. ביוני 21 התגלה סרטן ונינה עברה טיפולים כימותרפיים. לפני כחודש וחצי חזרה מבית חולים אל הבית הסיעודי, אז ניבאה שכבר לא תחזור אל ביתה. גופה נחלש ואתמול, יום חמישי, 1/9/22 נפטרה בבית הסיעודי, בת 77 במותה.

נינה ניר, יהי זכרה שמור בתוכנו לעד.

הספידה: מירב ראון

נינה

נינה סבלה מאוד בחודשים האחרונים - ייסורים כאלה לא מגיעים לאף אחד. נפרדנו כמה פעמים במשך התקופה הזאת. בבית החולים בעפולה, שאלתי אותה אם תרצה שנחוג לה יומולדת והיא ענתה שכן, היא רוצה חגיגה. ביקרתי אותה כמה פעמים מאז שחזרה משם והיתה בבית הסייעודי. בפעם האחרונה, הרגשתי כאילו חזרתי בזמן לתקופה שלפני 76 שנים: הובלתי אותה בעגלה (הפעם בכסא גלגלים), האכלתי אותה בכף ומשהיתה במיטה - ליטפתי אותה ושרתי לה שירים עד שנרדמה. חגיגה לא נערכה השנה ואת כרטיס הברכה שכתבתי לה, היא כבר לא קראה. אני אקרא מתוכו כמה שורות בשינוי הזמן, מהווה לעבר:

נינה היתה ילדה של ים:
לטבול במים הקרים, ללכת במים עד הברכיים,
לעבור את הגלים ולשחות למרחקים;
נינה היתה ילדה של שיר:
לפצוח בזמר לבד או בחברה, שירים ישראלים, מוסיקה קלאסית,
שירת מקהלה. ללוות את השירה בכלי נגינה;
נינה היתה ילדה של ציור:
רישום בעיפרון, ציור בצבעים, יצירה בכל חומר שהוא.
לכיר, לקלוע, לעסות מנייר כלים וסלים;
נינה היתה ילדה של פרח:
עץ ושיח, עשב וקוץ, את כולם הכירה בשמותיהם
והיתה שותפה לתהליך חייהם, מזרע אל פרי וחוזר חלילה;
כל אלה היו כללי הביטוח שלה.
כי נינה היתה ילדה של טבע:
ללכת בשבילים, לרדת אל הנחלים, לחפש מקומות
מיוחדים כדי למצוא מסתור - רוגע...

היי רגועה אחות קטנה שלי -----
הבא עלינו שלום - - - Dona Novis Pacem

הספידה: אחותה חגית מטרס

קו ראשון על יד הים

נינה ניר מתוך הספר: מעשים ומעשיות שדות-ים 1936-2014

כשהגעתי לשדות-ים בשנת 1966 – מהר מאוד הבנתי: כאן יהיה ביתי. שני תחומים שמשכו את לבי במיוחד: א. הנוי, ב. הים. אני גדלתי בחיפה, וכל שעה פנויה הלכתי לים. רוב המפגשים החברתיים שלנו התקיימו בחוף הים. בנוסף, הוריי היו מורים לחינוך גופני. שעות הפנאי שלי התחלקו בין פעילות בתנועת "המחנות העולים" ובין אימונים ב"הפועל".

בגינן התנסיתי עוד בגיל הרך, עת עזרתי בעבודה בגינה. גידלנו עצים ושיחים בחביות של דג מלוח... וכשבנינו את ביתנו באזור בלתי מיושב בכרמל – היו לנו שתילים מן המוכן, שמי לאו ללא קושי דונם אדמה. גידלנו עצי פרי, עצי נוי, ושיחים פורחים, וביניהם טרסות של ירקות.

כשהגענו לשדות-ים – קיבל אותנו מוגלי, שהיה מזכיר, ובאותה עת היה בחפיפה עם אריה קסל. לשני החברה הנחמדים האלה אמרתי, שעבודה בנוי היא עדיפות ראשונה עבורי. כך פגשתי את שרה פרדס, ובהדרכתה למדתי להכיר את מוסדות הקיבוץ ותושביו, וכמובן את המאפיינים של הנוי בשדות-ים. היינו צוות על טהרת המין הנשי. קיבלנו לעזרתנו מתנדבות יפות מאירופה. הדשאים לא היו מטופלים כל כך טוב. פעם היה חסר בחור, ופעם המכסחת היתה מושבתת. אבל הטיפול בצמחיה נעשה בהתמדה ובאהבה.

בקיבוץ של אז החלה העבודה ב-6:30. בצהריים יצאנו להפסקה ואח"כ חזרנו לעבודה, הפעם עם ילדים מהשכבה עשיתי הכרות עם צמחיית הבר האופיינית לקו ראשון על יד הים: נר הלילה, חבצלת, פריגה, דו פרק חופי, לפופית החוף, סמר, ידיד החולות, אהל הגבישים ועוד. הרוחות בחורף היו חזקות מאוד. אהבתי את העבודה ואת האדמה החולית: קל לשתול ולעשב, אין בוץ. אך יותר מכל התרשמתי ממשטר הרוחות הייחודי לקו ראשון לחוף הים.

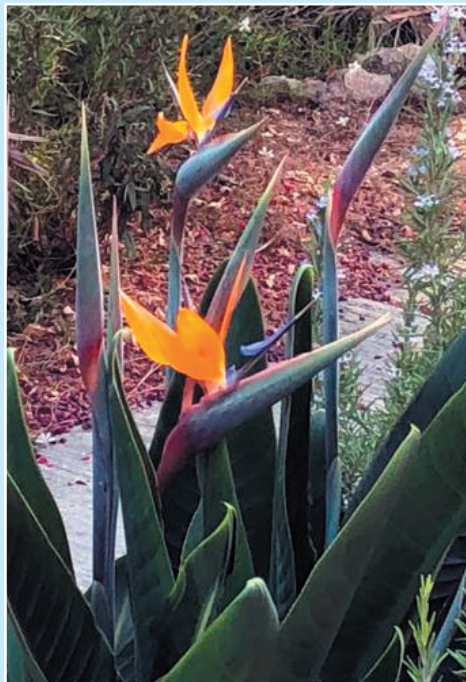
בימי עיון למדנו על איקלום צמחים חדשים בארץ, אך לאחר ניסיון – תמיד התאכזבנו. רוב הצמחים בקו הראשון לא שרדו אצלנו. עצי האשל היו הידידים הטובים והם הצילו את המצב. להשלמת התמונה שתלנו צמחי כיסוי מסוג סוקלנטים. עץ אשל מפורסם אחד, שכיכב על גלוית "שנה טובה", ועמד בגבורה תקופה ארוכה מול הרוח – עץ יום אחד ישר לכיוון הים עם הרוח המזרחית. ממש הרגשנו גלמודים בלי העץ. הוא היה חלק מהנוף, לא כל כך גדול, אך גם לא ממש קטן... תמיד אותו הגודל. האשל הבודד שרד עוד מהתקופה שסטודיו הפיסול של יעל ארצי היה חדר האוכל הישן.

עץ האשל צמח במקום שהיום שתול גן "יפה נוף", אותו הקימה כיתת 'חופית', והשלימה כיתת 'שחפית', יחד עם צוות הנוי. יעידו על יופיו של הגן התיירים של "ארוחה בדרך", המרבים לצלם אותו ואת החוף הנשקף מהצוק. קדמו לגן על אותו שטח- צריפים של בני משק, מאוחר יותר מחסן חברים, לבסוף חנות בגדים. ב-1983 חוסל הצריף.

הגפן הערבית, שהשתרעה בשטח מאחורי הצריף, נשתלה סביב המאפיה. מבנה המאפיה היה המבנה הראשון בשדות-ים, כיום הוא מבנה שמור. הגפן היתה אמורה לטפס על המבנה, אבל החליטה שנעים לה גם להיות שרועה על הקרקע, היא שולחת את שריגייה לטפס על הנוקטא המשומרת והם יורדים לקרקע ומשתרעים על פני השטח.

עץ אחד, ותיק במיוחד, היה ונשאר, לא התחשב בתמורות – זהו עץ התאנה. הוא ספג רוחות עזות, אך בחורף הוא מי מלא בשלכת, ולכן לא היה איכפת לו. התאנה הזקנה שומרת על ביתה של דורית פיין ושמרה על הנה"ח כל השנים. בקיץ מתנהלת מעיין עלייה לרגל – הן של חברים והן של עוברי אורח – כולם מחפשים תאנה בשלה ועסיסית.

פעם הצלחתי לקטוף מספר ניכר של תאנים – יחד עם אחד הנכדים – ואפיתי מהם פאי תאנים, שזכה להצלחה. במשך השנים הכנו ייחורים רבים מהתאנה ושלחנו אותם כשי לגננים באזור.

עורכת: רחלי בובר | גרפיקה: לאה קציר | תגובות 052-8795235 | rachel.bober1@gmail.com

קיבוץ שדות-ים